

ประโยค ป.ธ. ๖
แปล มคอเป็นไทย
สอบ วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๔

๑. ปาสาณนิมิตเต อยคุพม์ปิ ปาสาณสงขยเมว คจจติ ฯ ตสฺมา โย โกจิ ปาสาโณ วฏฺฐติ ฯ ปมาณโต ปน หตฺธิปฺปมาโณ ปพฺพตสงข์ คโต ตสฺมา โส น วฏฺฐติ ฯ มหาโคณมฺหามหิสปฺปมาโณ ปน วฏฺฐติ ฯ เหฏฺฐิมปริจฺเจเทน ทวตฺตี-สปลคฺคฺปิณฺทปรีมาโณ วฏฺฐติ ฯ ตโต ชุทฺทกตโร อธิจฺจกา วา มหนฺตปิ น วฏฺฐติ ฯ อนิมิตฺตูปคฺปาสานํ ราสีปี น วฏฺฐติ ปเคว ปสุวาลิกฺราสี ฯ ภูมิสโม ชลมณฺทลส-ทิส ปิฏฺฐิปาสาโณ วา ภูมิตฺ ชาญโก วีย อฏฺฐิตปาสาโณ วา โหติ ฯ โสปี ปมาณูปโค เจ วฏฺฐติ ปิฏฺฐิปาสาโณ อติมหนฺโตปี ปาสาณสงข์เยว คจจติ ฯ ตสฺมา สเจ มหโต ปิฏฺฐิปาสาณสฺส เอกปฺปเทสํ อนฺโตสึมาย กตฺตูกามา โหหนฺติ ตํ อกิตฺเตตฺวา ตสฺสุปริ อญฺเญ ปาสาโณ กิตฺเตตฺตพฺโพ ฯ สเจ ปิฏฺฐิปาสาณฺสปริ วิหารํ กโรหนฺติ วิหารมชฺฌเณ วา ปิฏฺฐิปาสาโณ วินิวิชฺฌิตฺวา คจจติ เอวรูปิ ปิฏฺฐิปาสาโณ น วฏฺฐติ ฯ สเจ ทิ ตํ กิตฺเตนฺติ นิมิตฺตสฺส อุปริ วิหาโร โหติ นิมิตฺตญฺจ นาม พหิสึมาย โหติ วิหาโรปี พหิสึมายํ อาปชฺชติ ฯ วิหารํ ปรีกฺขิปีตฺวา จิตฺปิฏฺฐิปาสาโณ เอกตฺถ กิตฺเตตฺวา อญฺญตฺถ น กิตฺเตตฺตพฺพํ ฯ (สมนฺตปาสาทิกาย นาม วินยฎฺฐกถา ตติโย ภาโค/หน้า ๑๑๗ - ๑๑๘)

๒. กมฺมวคฺเค ฯ จตฺนํ กมฺมานํ นานาการณํ สมถกฺขนฺธเก วุตฺตเมว ฯ กิณฺจาปี วุตฺตํ อถโข อยํ กมฺมวินิจฺฉโย นาม อาทีโต ปฏฺจาย วุจฺจมาโน ปากฺโข โหติ ตสฺมา อาทีโต ปฏฺจายเวตฺถ วตฺตพฺพํ วทิสฺสาม ฯ จตฺตารีติ กมฺมานํ คณนปริจ-เจทวณเมตํ ฯ กมฺมานีติ ปริจฺจินฺนกมฺมนิทฺสํ ฯ อปโลกนกมฺมํ นาม สัมมจก-สงข์ โสเรตฺวา ฉนฺทารหานํ ฉนฺทํ อหริตฺวา สมคฺคสฺส สงฆสฺส อหฺมตฺติยา ติกฺขตฺตํ

สาเวตวา กตตพพกมมํ ฯ ๑ ฅตฺตีกมมํ นาม วุตฺตนเยเนว สมคฺคสฺส สงฺฆสฺส
 อนุมตฺติยา เอกาย ฅตฺตติยา กตตพพกมมํ ฯ ๑ ฅตฺตติหุตฺติยกมมํ นาม วุตฺตนเยเนว
 สมคฺคสฺส สงฺฆสฺส อนุมตฺติยา เอกาย ฅตฺตติยา เอกาย จ อนุสฺสาวนายาติ เอวํ ฅตฺตติ-
 หุตฺติยาย อนุสฺสาวนาย กตตพพกมมํ ฯ ๑ ฅตฺตติจตฺตตฺถกมมํ นาม วุตฺต นเยเนว
 สมคฺคสฺส สงฺฆสฺส อนุมตฺติยา เอกาย ฅตฺตติยา ตีหิ จ อนุสฺสาวนาหิตี เอวํ ฅตฺตติจตฺต-
 ตฺถาหิ ตีหิ อนุสฺสาวนาหิ กตตพพกมมํ ฯ ๑ ตตฺถ อปฺโลกนกมมํ อปฺโลเกตฺวา ว กตตพพํ
 ฅตฺตีกมมาทิวเสน น กตตพพํ ฯ ๑ ฅตฺตีกมมมฺปน เอกํ ฅตฺตี จเปตฺวา ว กตตพพํ
 อปฺโลกนกมมาทิวเสน น กตตพพํ ฯ ๑ ฅตฺตติหุตฺติยกมมํ ปน อปฺโลเกตฺวา กตตพพํปิ
 อตฺถิ อกตตพพํปิ อตฺถิ ฯ ๑ ตตฺถ สีมัสสมมตฺติ สีมัสสมฺหนํ กจฺจิทานํ กจฺจิทฺธาโร
 กุจฺจิวตฺถุเทสฺนาวิหาววตฺถุเทสฺนาติ อิมานิ จ กมฺมานิ ครุگانิ อปฺโลเกตฺวา กาทํ น
 วฏฺฏนฺติ ฯ ๑ ฅตฺตติหุตฺติยกมฺมวาจํ สาเวตฺวา ว กตตพพานิ ฯ ๑ อวเสสา เตรส สมมตฺติโย
 เสนาสนคาหกมตกจฺจิวรทานาหิสมมตฺติโย จาติ เอตานิ ลหุกมฺมานิ อปฺโลเกตฺวาปิ กาทํ
 วฏฺฏนฺติ ฯ ๑ ฅตฺตีกมมฅตฺตติจตฺตตฺถกมฺมวเสน ปน น กตตพพเมว ฯ ๑ ฅตฺตติจตฺตตฺถกมม-
 วเสน กยิรมานํ ทพฺพหตรํ โหติ ตสฺมา กตตพพนฺติ เอกจฺเจ วทนฺติ ฯ ๑ เอวํ ปน สติ
 กมฺมสงฺกโร โหติ ตสฺมา น กตตพพนฺติ ปฏิกฺขิตฺตเมว ฯ ๑ สเจ ปน อกฺขรปริหิณํ
 วา ปทปริหิณํ วา ทฺรุตฺตปทํ วา โหติ ตสฺส โสธนตฺถํ ปฺนปฺปฺนํ วตฺตํ วฏฺฏนฺติ ฯ ๑ อิห
 อกฺุปปกมฺมสฺส ทพฺพีกมฺมํ โหติ กฺุปปกมฺเม กมฺมํ หุตฺวา ติฏฺฐจฺติ ฯ ๑ ฅตฺตติจตฺตตฺถกมฺมํ
 ฅตฺตติญฺจ ติสฺโส จ กมฺมวาทโย สาเวตฺวา ว กตตพพํ อปฺโลกนกมมาทิวเสน น กา-
 ตตพพํ ฯ ๑ ปณฺจหาการะหิ วิปฺชฺชนตฺตีติ ปณฺจหิ การณฺหิ วิปฺชฺชนนฺติ ฯ (สมนฺตปาสาทิกาย
 นาม วินยฎฺฐกถา ตติโย ภาโค/หน้า ๖๐๗ - ๖๐๘)

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๖

แปล มครเป็นไทย

๑. ในปาสาณนิมิต พึงทราบวินิจฉัยดังต่อไปนี้

แม้ก้อนเหล็ก ก็นับว่าเป็นศิลาได้เหมือนกัน ๑ เพราะฉะนั้น ศิลาชนิดใดชนิดหนึ่ง ก็ควร ๑ แต่ว่าโดยขนาดศิลาขนาดเท่าช้าง นับว่าเป็นภูเขา เพราะฉะนั้น ศิลาขนาดเท่าช้าง นั้น จึงไม่ควร ๑ ส่วนศิลาขนาดเท่าโคเชื่อง และกระบือเชื่อง ย่อมควร ๑ ว่าโดยกำหนด อย่างต่ำ ศิลาขนาดเท่าก้อนน้ำอ้อยหนัก ๓๒ ปละ ก็ควร ๑ ศิลาขนาดเล็กกว่านั้น หรือ แม้อิฐขนาดใหญ่ ก็ไม่ควร ๑ แม้กองศิลาที่ไม่นับเข้าในนิมิต ก็ไม่ควร ไม่จำเป็นต้องกล่าว ถึงกองดินกองทราย ๑ ศิลาตาดซึ่งราบเสมอพื้นดิน คล้ายวงลานก็ดี ศิลาที่ตั้งขึ้นจาก พื้นดินคล้ายตอกก็ดี มีอยู่ ๑ ศิลาเมื่อนั้น ถ้าได้ขนาด ก็ใช้ได้ ๑ ศิลาตาดแม้ใหญ่เกินขนาด ย่อมนับว่า เป็นศิลาด้วยเช่นกัน ๑ เพราะฉะนั้น ถ้าภิกษุทั้งหลาย ประสงค์จะกันศิลา ตาดขนาดใหญ่ส่วนหนึ่งไว้ภายในสีมา ไม่ควรกำหนดศิลาตาดนั้น (เป็นนิมิต) ควรกำหนด ศิลาอื่นเหนือศิลาตาดนั้น ๑ ถ้าชนทั้งหลาย สร้างวิหารบนศิลาตาด หรือศิลาตาดยื่นไปทาง ทามกลางวิหาร ศิลาตาดเห็นปานนี้ หากควรไม่ ๑ เพราะถ้ากำหนดศิลาตาดนั้น (เป็นนิมิต) วิหารย่อมอยู่บนนิมิต และธรรมดานิमितย่อมอยู่ภายนอกสีมา แม้วิหารก็ถึงภายนอกสีมา ๑ ศิลาตาดตั้งโอบรอบวิหารอยู่ ควรกำหนด (เป็นนิมิต) ในทิศเดียว ไม่ควรกำหนดในทิศ อื่น ๑

๒. ในกรรมวรรค พึงทราบวินิจฉัย ดังต่อไปนี้

ความต่างกันแห่งกรรม ๔ อย่าง ข้าพเจ้าได้กล่าวแล้วในสมถขันธกะนั้นแล ๑ แม้ กล่าวไว้แล้วก็จริง ถึงกระนั้น ธรรมดากรรมวินิจัยนี้ เมื่อกล่าวตั้งแต่ต้น ย่อมปรากฏชัด เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงกล่าวข้อที่ควรกล่าว ในกรรมวรรคนี้ ตั้งแต่ต้นทีเดียว ๑

คำว่า จตตาริ นี้ เป็นคำบอกกำหนดจำนวนแห่งกรรมทั้งหลาย ฯ คำว่า กมฺมานิ เป็นคำชี้กรรมที่กำหนดไว้แล้ว ฯ กรรมที่ต้องให้สงฆ์ผู้อยู่ในสี่หมัดจด นำฉันทะของ ภิกษุผู้ควรนันทะมา สวดประกาศ ๓ ครั้ง ทำตามอนุมัติของสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง ชื่อว่า อปโลกนกรรม ฯ กรรมที่ต้องทำด้วยญัตติอย่างเดียว ตามอนุมัติของสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง โดยนัยที่กล่าวแล้วนั้นแล ชื่อว่าญัตติกรรม ฯ กรรมที่ต้องทำด้วยอนุสาวนา มีญัตติเป็น ที่ ๒ อย่างนี้ คือ ญัตติ ๑ ครั้ง อนุสาวนา ๑ ครั้ง ตามอนุมัติของสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง โดยนัยที่กล่าวแล้วนั้นแล ชื่อว่าญัตติทุติยกรรม ฯ กรรมที่ต้องทำอนุสาวนา ๓ ครั้ง มี ญัตติเป็น ที่ ๔ อย่างนี้ คือ ญัตติ ๑ ครั้ง อนุสาวนา ๓ ครั้ง ตามอนุมัติของสงฆ์ผู้พร้อม เพรียง โดยนัยที่กล่าวแล้วนั้นแล ชื่อว่าญัตติจตุตถกรรม ฯ

ในกรรม ๔ อย่างนั้น อปโลกนกรรม ควรอปโลกน์ทำเท่านั้น ไม่ควรทำด้วย อำนาจญัตติกรรมเป็นต้น ฯ อนึ่ง ญัตติกรรม ควรตั้งญัตติอย่างเดียวทำเท่านั้น ไม่ควร ทำด้วยอำนาจ อปโลกนกรรมเป็นต้น ฯ ส่วนญัตติทุติยกรรม ต้องอปโลกน์ทำก็มี ไม่ ต้องอปโลกน์ทำก็มี ฯ ใน ๒ อย่างนั้น กรรม ๖ อย่างเหล่านี้ คือ สมมติสีมา ๑ ถอน สีมา ๑ ให้ผ้ากฐิน ๑ เตะกฐิน ๑ แสดงที่สร้างกุฏิ ๑ แสดงที่สร้างวิหาร ๑ จะอปโลกน์ ทำไม่ควร ฯ กรรมทั้ง ๖ อย่างเหล่านี้ ต้องสวดญัตติทุติยกรรมวาจาทำเท่านั้น ฯ กรรม เล็กน้อยเหล่านี้ คือ สมมติ ๑๓ อย่างที่เหลือ และสมมติให้ถือเสนาสนะและให้จีวร ของภิกษุผู้มรณภาพเป็นต้น แม้จะอปโลกน์ทำ ก็ควร ฯ แต่ไม่ควรทำด้วยอำนาจญัตติ- กรรมและญัตติจตุตถกรรมแท้ ฯ อาจารย์บางพวก กล่าวว่า ญัตติทุติยกรรม เมื่อทำ ด้วยอำนาจญัตติจตุตถกรรม จะมั่นคงกว่า เพราะฉะนั้น ควรทำ ฯ คำของพระอาจารย์ เหล่านั้น ถูกค่านเสียแล้วว่า ก็เมื่อเป็นเช่นนั้น ความสังกะแห่งกรรม ก็จะมี เพราะ ฉะนั้น จึงไม่ควรทำ ฯ ก็ถ้า กรรมเสียโดยอักขระกัฏฐิ เสียโดยบทกัฏฐิ มีบทอันสวดไม่ ชัดกัฏฐิ เพื่อชำระกรรมนั้น จะสวดซ้ำ ๆ ก็ควร ฯ การสวดซ้ำนี้ ย่อมทำอุปกรรม (กรรมที่ไม่เสีย) ให้มั่นคงขึ้น ในอุปกรรม (กรรมที่เสีย) ก็จะคืนเป็นกรรม (ที่ดี) ฯ ญัตติ- จตุตถกรรม ควรสวดญัตติ ๑ ครั้ง และกรรมวาจา ๓ ครั้งทำเท่านั้น ไม่ควรทำด้วย อำนาจอปโลกนกรรมเป็นต้น ฯ

ชื่อว่า ปญฺจหาการเห วิปฺชุนฺติ ความว่า กรรม ๔ นั้น ย่อมวิบัติ ด้วยเหตุ ๕ ประการ ฯ ปล่อย ปล่อยมาตราสำหรับชั่ง เท่ากับ ๑๐ ฐานะ (น้ำหนักประมาณ ๕ ชั่ง) ดังความในอรรถโยชนาว่า

จตุตทาโร วิหโย คุณชา ทว คุณชา มาสโก ภเว

ทว อกฺขา มาสกา ปญจ อกฺขานํ ธรรมมฏฺจกํ

ฯเปฯ ธรรมานิ ปลํ ทสาดิ

อภิธานปฺปทีปิกายํ โมคคฺคฺลฺลานตฺเถเรน วุตฺตํ ฯ เทวปญจ มาสกา
 อกฺขา นาม อกฺขานํ อฏฺฐกํ ธรรมํ นาม ทส ธรรมานิ ปลํ นาม ฯ

พระธรรมธีรราชมหาวิทยาลัย อโนมคุโณ วัดปากน้ำ...เฉลย.

สนามหลวงแผนกบาลี...ตรวจแก้.